

بەتالگەرە وەكانى رۆزۈو :

نۇرىشىتەن پىيىستە پۇچۇوانلىييان دوور بىكۈيتكەن ، چونكە ئەگەر ئەو شىنانە لە پۇچۇانلىيە زەندا ئەنجام بىدات پۇچۇووکەن بەتال دەبىتەن و تاوانەكانى نۇرى دەبن ، ئەو شىنانە ئەمانەن :

١ - خواردن و خواردىنەوە بە ئەنۋەست :

خواى پايى بەرز دەفەرمۇسى : ﴿ وَكُلُوا وَاشِرُوا حَتَّىٰ يَسْعَىٰ لَكُمُ الْحَيْطُ الْأَيْضُ مِنَ الْحَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ﴾ [البقرة ١٨٧] ، لم ئايەتى دەبىتەن ئەنۋەستەن كەن كەن خۆگرتىنەوە لە خواردن و خواردىنەوە ، واتە : ئەگەر پۇچۇوان خواردن و خواردىنەوە بخوات پۇچۇووکەن بەتال دەكتەنەوە .

ئەمەش تايىپەتە بە كەسىك ئەو كارە ئەنجام بىدات بە ئەنۋەست ، چونكە پۇچۇوان ئەگەر لە كاتى لەبىر چۈون يان بەھەلە و ناپازى پىيى كرا ، لەو كاتەدا هيچى لەسەرنىيە .

ئەمانەش بەلگەن لەسەر ئەو ووتەيە :

پىغەمبەرى خوا ﷺ دەفەرمۇسى : "إِذَا نَسِيَ فَاكِلَ أَوْ شَرِبَ فَلْيُتَمَ صَوْمَهُ فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ" (١٢٦) .

واتە : ئەگەر پۇچۇوان لە بىرى چۈو كەن بە پۇچۇوو و خواردن و خواردىنەوە خوارد ، با پۇچۇووکەن تەواوبكەن ، ئەو كەسە خواى پەروەردگار خواردن و خواردىنەوە بىيى داوه .

ھەروەها پىغەمبەرى خوا ﷺ دەفەرمۇسى : "إِنَّ اللَّهَ وَضَعَ عَنْ أُمَّتِي الْخَطَا وَالنَّسِيَانَ وَمَا اسْتُكْرِهُوا عَلَيْهِ" (١٢٧) .

واتە : خواى پەروەردگار قەلەمى تاوانى لەسەر ئۇمەتە كەم ھەلگرتۇو ، ئەگەر ھەلە بکەن يان لە بىريان بېچىتەنەوە يان كارىكىيان بە نۇرى پىيى بىكىرىت بىيى پەزامەندى خۆيان .

٢ - خۇرشانەوە بە ئەنۋەست :

چونكە ئەو كەسەنى پىشانەوە زۇرى پىيى هېتىنا و پىشايەوە هيچى لەسەرنىيە .

پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرمۇيەتى : "مَنْ ذَرَعَهُ الْقَيْءُ فَلَيَسَ عَلَيْهِ قَضَاءُ، وَمَنْ اسْتَقَاءَ فَلَيُقْضَى" (١٢٨) .

واتە : ھەر كەسى پىشانەوە زۇرى پىيى هېتىنا و پىشايەوە قەزايى پۇچۇوو لەسەرنىيە ، بەلام كەسىك بە ئەنۋەست خۆى پىشانەوە با قەزايى پۇچۇووکەن بەكتەنەوە .

٣ - بىي نويىزى و زەيستانى :

ئەگەر ئافرەت بىي نويىزى و زەيستانى بەسەردا هات لە كاتى بە پۇچۇوبوندا - سەرەتتى بەتال كۆتى - پۇچۇووکەن دەشكىنلىكىت و نابىي بەردەوام بىي ، چونكە پۇچۇوو ئەو پۇچەنلىكەن ئەگەر بە پۇچۇووپىش بىي .

پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرمۇيەتى : "أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ نُصَلِّ ، وَتُفْطَرُ فِي رَمَضَانَ ، فَهَذَا نُقْصَانٌ دِيْهَا" (١٢٩) .

واتە : ئایا ئافرەت كە كەوتە بىي نويىزى و پۇچۇووپىش ناھىنلىك ؟ فەرمۇييان : بەلى ، فەرمۇسى : ئەوەيە كەمى ئايىنەكەن .

(١٢٦) أخرجه البخاري : (٤ / ١٣٥) رقم : (١٩٣٣) ، ومسلم رقم : (١١٥٥) .

(١٢٧) أخرجه الطحاوی في (شرح معانی الآثار) : (٢ / ٥٦) ، والحاکم : (١٩٨ / ٢) ، وابن حزم في (الإحکام) : (٥ / ١٤٩) ، والدارقطنی : (٤ / ١٧١) من طرقين عن الأوزاعي عن عطاء بن أبي رباح ، عن عبيد بن عمر ، عن ابن عباس ، وسنده صحيح .

(١٢٨) واتە : زۇرى پىيەتىنا .

(١٢٩) أخرجه أبو داود : (٣١٠ / ٢) ، والترمذى : (٧٩ / ٣) ، وابن ماجه : (٤٩٨ / ٥٣٦) من طريق هشام بن حسان ، عن محمد بن سيرين عن أبي هريرة ، وسنده صحيح كما قال شيخ الإسلام في (حقيقة الصيام) ص : (١٤) .

و ه له بیوایه تیکی تردا : چهنده ها شه و ده مینیت و نویز ناکات و پژووش ناگریت له رهمه زان دا ئه و هیه که می ئاینه کهی .^(۱۲۰)

فه رمانی قهزا کردن و هشی - واته : پژووش له فه رموده دیک دا له (معاده) و هاتووه که ده فه رمویی : " پرسیارم له (عائیشة) کرد و ووتمن : بقچی ئافرهت له دوای بی نویزی دا قهزا پژووه کهی ده کاته و ه و قهزا نویزه کانی ناکاته و ه ؟ فه رمویی : ئایا تو (حه روری) ^(۱۲۱) ت ؟

ووتمن : نه خیر من (حه روری) نیم ، به لام ته نها پرسیار ده که م ، فه رمویی : له سه رده می پیغه مبه ردا ده که و تینه بی نویزی و ه فه رمانمان پی ده کرا قهزا پژووه کانمان بکهینه و ه و فه رمانی قهزا کردن و هی نویزمان پی نه ده کرا .^(۱۲۲)

٤ - ده رزی لیدانیک مه به است پنی خواردن پیدان بیت (الحقن الغذائية) :

ئەمەش بريتى يە لە گەياندىنى هەندى شتى خواردەمەنى بقگەدە بە مەبەستى خواردن پیدانى هەندىك لە نەخۆشە كان ، ئەم جۆره ش پۇشووان بەتال ده کاته و ه ، چونكە ئەم خواردنە دەکریتە ناو لهش و ه ^(۱۲۳) ، به لام ئەگەر ده رزیکە نه دەگەيىشته گەدە به لام دەکرایه خويىن و ه ، ئەمەشيان هەمان حوكىي ھې چونكە جىگەي خواردن پیدان و خواردەن و دەگەرىتە و ه ، چونكە چەندىن نەخۆش بە هوئى ئەم جۆره دەرزيانووه لە كاتى بى ئاكايى و لە هوش خۆ چۈوندا خواردەنیان پى دەدرىت ، وەکو : (گلوكۆز) و (سلاين) ، هەروهە ئە و کەسانەي كە تۈوشى تەنگە نەفەسى سىنگ بۈون ، هەندى شتىيان دەدرىتى ، بەھەمان شىۋو پژووه کەيان بەتال ده کاته و ه .

٥ - جووت بۈون لەگەل خىزان دا :

ئىمامى (الشوکانى) لە كتىبى : (الدرای المضیة) دا : (٢٢ / ٢) فه رموويتى : (جووت بۈون لە گەل خىزان دار پژوو بەتال ده کاته و ه ئەگەر كەسيك ئەنجامى بىدات بە ئەنقەستە و ه ، به لام ئەگەر لە كاتى لە بىر چۈوندا ئەنجام بىرىت ، هەندىك لە زانىيان دەيىخەنە پىزى ئە و كەسەي خواردن و خواردەن و هى خواردەن بىت لە كاتى لە بىر چۈون دا) . هەروهە ئىمامى (ابن القيم) لە كتىبى : (زاد المعاد) دا : (٦٠ / ٢) فه رموويتى : ((بەلگەي قورئان لە سەر ئەوھىي كە جووت بۈون لەگەل خىزان دا پژوو بەتال ده کاته و ه ، هەروهە كوچۇن خواردن و خواردەن و پژوو بە تال دەكەن و ه ، خىلافىش لە وەدا نىيە)) .

(۱۲۰) أخرجه مسلم رقم : (٧٩) و (٨٠) عن ابن عمر و عن أبي هريرة .

(۱۲۱) الحروى : نىسبەتە بقلاي (حروراء) شارييکە نزىكەي دوو (میل) دوورە لە شارى (الکوفة) و ه ، بەو كەسەيش بىر و باوهپى (خەوارج) ئىھبىت ئەوتىرىت : (حه رورى) چونكە يەكمە كۆمەلى (خەوارج) لەم جىگايىھە سەرىي هەلداوه دىز بە - خەلەفەي پىغەمبەرى خوا . - (علي) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، بۆيە نىسبەت دەدرىتىنە پال ئەم شارە . ئەمە ووتەي ئىمامى (الحافظ بن حجر) لە كتىبى : (فتح الباري) دا : (٤ / ٤٢٤) . وە بۈوانە : (اللباب) : (١ / ٣٥٩) ئى (ابن كثیر) .

ئەو (حه روريانە) : وا پىتوىست دەكەن لە سەر ئافرهت ئەگەر پاك بۈوهە لە بىنۇيىزى قهزا ئە و نویزانەي بکاتە و ه كە لە كاتى بى نویزىيە كەيدا لە دەستى چۈون بۆيە (عائیشة) - رەزاي خواي ليتىت - لە وە ترسا كە (معاده) پرسىارە كەي لە (خەوارج) دە وەرگەرىتىت ، ئە و كۆمەلەي هەموو كاتى بە بۆچۈونە كانيان رەخنەيان لە فه رمودە كانى پىغەمبەر دەگرت ، يان بە پىوانە كانيان (الأقيسة) ، نمونەشيان لەم بۆڭكارەمان دا رقرە !! ! وە بۈوانە بەشى : (التوثيق عن الله ورسوله) لە كتىبى : (دراسات منهجية في العقيدة السلفية) دانانى : سليم الھلالي .

(۱۲۲) أخرجه البخاري : (٤ / ٤٢٩) رقم (٣٢١) ، و مسلم رقم : (٣٣٥) .

(۱۲۳) انظر (حقيقة الصيام) ص : (٥٥) لشيخ الإسلام ابن تيمية .

بەلگەکەشى لە قورئانى پىرۇزدا ئەم ئايەتە يە : ﴿فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَعُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ﴾ [سورة البقرة : ١٨٧] ، لەم ئايەتەدا خواي پەروەردگار پىدەدات بە جووت بۇون لەگەل خىزاندا .

ئەوهشمان بۆ دەر دەكەويت كە پۇچۇو گرتىن خۇگىتنەوە يە لە جووت بۇون لەگەل خىزاندا و خواردىن و خواردىنەوە ، وە هەر كەسيك پۇچۇو كەى بە تال بکاتەوە بە جووت بۇون لەگەل خىزاندا ، پىيوىستە لە سەر پۇچۇو كەى قەزا بکاتەوە و كەفارەتىش بىدات ، بەلگەش لە سەر ئەمە فەرمۇودە (أبو هریرة) يە (عليه السلام) كە لە پىغەمبەرە دەگىرىتەوە و دەفەرمۇويت : "أَنَّا هُوَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ كُنْتُ؟ قَالَ: وَمَا أَهْلَكَكَ؟ قَالَ: وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَيِّ فِي رَمَضَانَ، قَالَ: هَلْ تَسْتَطِعُ أَنْ تَعْتَقَ رَقَبَةً؟ قَالَ: لَا، قَالَ: هَلْ تَسْتَطِعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَهَلْ تَسْتَطِعُ أَنْ تُطْعِمُ سَتِينَ مُسْكِيْنًا؟ قَالَ: لَا، قَالَ: اجْلِسْ، فَجَلَسَ، فَأَتَى النَّبِيُّ ﷺ بِعَرْقٍ فِيْهِ تَمْرٌ، قَالَ: تَصَدَّقْ بِهِ، قَالَ: مَا يَيْنَ لَابْتِيْهَا أَحَدُ أَفْقَرَ مِنِّا، قَالَ: فَضَحِّكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَأَ أَنْيَابُهُ، قَالَ: خُذْهُ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ" (١٣٤).

واتە : پىاوىك هاتە خزمەتى پىغەمبەر ﷺ و پىرى فەرمۇو : تىاچووم ئەى پىغەمبەرى خوا ، ئەويش پىرى فەرمۇو : چى لە ناوى بىدىت ؟ فەرمۇو : لەگەل خىزانە كەمدا جووت بۇوم لە مانگى پەمەزاندا ، فەرمۇو : ئايادەتوانىت كۆيلەيمك بېزگار بکەيت ؟ فەرمۇو : نەخىر ، فەرمۇو : ئايادەتوانىت دوو مانگ لە سەر يەك بە پۇچۇو بىت ؟ فەرمۇو : نەخىر ، فەرمۇو : ئايادەتوانىت خواردىنى شەست هەزار بىدىت ؟ فەرمۇو : نەخىر ، فەرمۇو باشە دانىشە و چاودەپى بکە ، ئەويش دانىشت ، لەو كاتەدا سەبەتەيك خورمايان هىتىنابۇ پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرمۇو : ئەم خورمايە بەرە و بىكە بەخىر ، فەرمۇو : لە نىتىوان ئەم پەپو ئەو پەپى ئەم شارەدا كەسيكى ترىنە لە ئىتمە هەزارتر بىت ، (أبو هریرة) (عليه السلام) دەفەرمۇويت : پىغەمبەرى خوا ﷺ پىكەنلى تا دانەكانى دەركەوت و فەرمۇو : بىبىه ، بە خواردىنى خىزانە كەتى دە .

www.ba8.org
www.r-rast.com

(١٣٤) ثبت الحديث بالفاطح مختلف عن البخاري : (٥١٦/١١) رقم : (٥١٦) و (٩٣٦) و (٦٧٠٩) رقم : (١١١١) ، ومسلم رقم : (١١١١) ، والترمذى رقم : (٧٢٤) ، والبغوى : (٢٨٨/٦) ، وأبي داود رقم : (٢٣٩٠) ، والدارمى : (١١/٢) ، وابن ماجه رقم : (١٦٧١) ، وابن أبي شيبة : (١٦٧١/١٦٧١) ، وابن خزيمة : (١٨٣/٢) — (٢١٦/٣) ، وابن الجارود رقم : (١٣٩) ، والشافعى رقم : (٢٩٩) ، ومالك : (٢٩٧/١) ، وعبدالرازاق : (٤/١٩٦) . وأرسله بعضهم ، ووصله جلهم ، وصحت عند بعضهم زيادة : "اقضى يوما مكاهنة" وقد صححها الحافظ ابن حجر في (الفتح) : (٥١٦/١١) ، وهو كما قال ، **والعرق** : زنبيل منسوج من بسائج الخرص . واتە : زەمبىلىكى چىزداو لە شولى دار .